

ISBN 978-5-9961-0853-4

Международное научно-популярное,
публицистическое издание

№ 6 / 2015

СОВРЕМЕННАЯ КУЛЬТУРА, НАУКА И ОБЩЕСТВО



Тюмень, 2015

СОВРЕМЕННАЯ КУЛЬТУРА, НАУКА И ОБЩЕСТВО

№ 6 / 2015

Издаётся с 2012 года

*Альманах – международное научно-популярное,
публицистическое издание*

СОДЕРЖАНИЕ

Дукинштейн И. Образование через всю жизнь: проблемы обучения иностранным языкам взрослых.....	3
Голыков Н.А., Колесов В.И. К вопросу о моделировании эффективности полифункциональных образовательных учреждений.....	6
Сулейменова С.С. Наша гордость.....	12
Вайтошките Г. Рефлексия эха в творчестве Милана Кундера.....	14
Темирболат А.Б. На пути к инновациям.....	16
Ауылбаева К.А., Алуагова Л.М., Кхалетова А.Р., Мақашапанова Л.М. Modern methods of teaching english in higher educational institutions.....	18
Чекина Е.Б., Турбекова Р.С. Гуманитарный проект «Сто книг» в КазНУ имени Аль-Фараби.....	21
Калиева А.Ж. Организация Объединенных Наций – воля и надежда народов мира.....	23
Абдуллин А.Б. Интертекст в творческой лаборатории писателя.....	25
Турбекова Р.С., Чекина Е.Б. Гуманитарные аспекты учебно-воспитательного процесса в Казахском национальном университете имени Аль-Фараби.....	29
Васильева Т.В. Моделирование поэтического языка: «Фауст» И.В. Гёте в переводе А. Овчинникова.....	31
Ыскагулы Д., Оспанова Г.Т. И.А.Крыловтың «Қарға мен Тұлқи» мысалының қазақ тіліне аударылуы.....	34
Бусыгина Н.В. Конфликтологическая компетентность специалистов по связям с общественностью.....	39
Ананьева С.В. Философская концепция, обращенная в будущее.....	42
Богачева Е.А. Вуз – сфера жизнедеятельности студентов.....	46
Ярманова И.В. К вопросу о формировании культуры конфликтования.....	49
Игнатова С.Б. Междисциплинарные исследования: деонтологический аспект экологической культуры.....	52

облака, / Степная, обидя, свалив, раздвоясь» [4, с. 71]. Здесь прямо пушкинское избитие глагола действия, и они равно отнесены ко всем участникам события. Образ построен по принципу двойного уклонения (природа – человек, человек – природа). Физическое и психологическое явления связаны как однородные. «Спокойно сонъ глубокой / Месяца по небу катясь» [4, с. 2].

А.Овчинников «симулирует» лингвистические свойства неместного языка, заменяя род. Как известно, род предоставляет بلاسортный лингвистический фон для межязыковой игры [5, с. 367–370, с. 336]. Существует техника замещения грамматического рода русских существительных грамматическим родом соответствующих или «смежных» по значению существительных из других европейских языков. «Как?» Невиданная штука! / Тутъ оный знаковый букв! / Въ те-пури, не поймав, / Читай я буку за везаня» [4, с. 87]. При кроссязыковом сопоставлении родовой маркировки русского существительного расширяется, и немецкое существительное мужского рода – *Alte* – находит своим грамматическим родом «женское» существительное «старуха».

Итак, сложное рождение форм грамматики Гете и перевода реализует свою победоносность в усложненно-активной образности. Из-за лексической изолированности возникает темный текст перевода (редкие диалектизмы и т.п.). Подобранный стиль связан с образом имплицитного автора – народного философа-самоучки, провинциального книжника. Он изучал ученые книги и стремился быть по-учелюму убедительным. Происходит слияние таких несоединимых элементов, как народное и мудрое (соприкосновение с наивно-мудростью), «шеститыся» диалект и «пятиязычная», огушительный прежде всего языковыми средствами. С одной стороны, Овчинников отказывается от «официальной» позиции писателя в пользу позиции простого, «естественного» человека, своего рода Адама, впервые называющего вещи и явления. С другой стороны, возникает проблема понимания как порождения новых смыслов в диалоге с традицией или в диалоге традиций. При этом язык стал не ино-язычием, но косяно-язычием. Подобное косяноязычие – превращение языка в косяную материю – чревата погружением в кумительное состояние «топления по пониманию».

Использованная литература:

1. Laplanche J. Die Mauer und die Arkade // J.Laplanche. Die unvollendete kopernikanische Revolution in der Psychoanalyse. – Frankfurt am Main, 1996.
2. Латашец Д.К. Перевод: проблемы теории, практики и методики преподавания. – М., 1988.
3. Lorenz S. Übersetzungstheorie, Übersetzungswissenschaft, Übersetzungsforschung Grundzüge der Literaturwissenschaft Hrsg. Von H.L. Arnold H. Dietrich. – München, 2001.
4. Феуэтер. Полная немецкая грамматика Гете, вольнопереводная по-русски А. Овчинниковым. Часть вторая, в 5-ти действиях. – Рига, 1851.
5. Бодуэн де Куртене И.А. Лингвистические заметки: 1. О связи грамматического рода с мирозеркальником и настроением людей // Журнал Министерства народного просвещения. 1900. – № 11.
6. Якобсон Р.О. Избранные работы / Пер. с англ., нем., фр. – М.: Прогресс, 1985.

Summary

The question is about Ovéimicov's interpretation that is dissimilar to classical canon. Ovéimicov has created broad possibilities of modeling poetical language. He resorts to the different forms of artificial poetry of the Middle Ages.

Д. Ысқақұлы

(С. Декарттың аңыздары: Адамның қызығы, Қызықтық)

Г.Т. Осипова

(Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы қаласы, Қазақстан)

И.А. КРЫЛОВТЫҢ «ҚАРҒА МЕН ТҮЛКІ» МЫСАЛЫНЫҢ ҚАЗАҚ ТІЛШЕ АУДАРЫЛУЫ

Әрі прозаны, әрі ақын И.Алтынсарин орыс поэзиясынан И.А.Крыловтың бірнеше мысалын аударған. Олардың кейбіреулерінің қызықты екендігі аулақ. «Елдің басқаруы...» Дегеніміз – «Қарға мен түлкі» И.Алтынсариннің шығармашылығын зерделеушілердің барлығы бұл мысалдың бытыраңқы екендігіне күмән келтірмейді. «Қарға мен түлкі» қазақ әдебиетіндегі әдеби аударманың алғашқы адамды болуымен бірге «мысал жанрының да алғашқы жыл қызы» болып [1, 26-б.]. Енді

осындай екі жақты маңызды бар туындының түпнұсқамен арақатынасына, яғни қаншалықты сәйкес келетіндігіне, аударма талаптарының қаншалықты орындалғанына назар аударайық.

Ең алдымен «Ворона и лисица», «Қарға мен түлкі» босын: дәл аударылған. Мысалы орысшасында 26 жол болса, қазақшасында 28 жол, И.А.Крылов мысалы

«Уж сколько риз твердили мну»;

Что лехъ гауэна, вѣдѣли: по толькѣ все не вѣрокъ.

И в сердце льстелъ всегда отълетѣ уголокъ [2, 11-61]. – деген негізгі шемемі аңғартар кіріспенен басталса, қазақшасында бұл жолдар түсіні қалған. Ыбырай мысалын өн бойына айтылатын мақтаныштықтан екіс бөлімдер деген ойды айтып жатуды арттық көрген. Жаппы көркем әдебиетке қойылар негізгі талаптың бірі онда айтылар ой, идея жаңа берілуі керек; табиғи түрде көркем бейнеленіп, оқушысын ойлаңдырып барып, кейін жеткізуі керек. Осы тұрғыдан келгенде, аудармадағы кіріспесіз бірауен басталуы ұтым тұр.

И.А.Крылов мысалы:

Вороне гдѣ-то болъ лосѣмъ кусочекъ снру;

На еѣ Ворона взгромоздѣсь,

Позавтракать быдло совсемъ ужъ собралась,

Да позадумалась, а сыр во рту держала.

На ту бѣду, Лисица бѣгсхонько бежала.

Варугъ сырной духъ Лисѣу осяновилъ:

Лисица змилѣт сыр,

Лисѣцу сыр шлепи,

Плутовка к дереву на палочкахъ подхлѣдит;

Вертитъ хвостомъ, с Вороны глазъ не сводитъ

И говоритъ такъ слазко, чуть дыша...» –

деген жолдармен басталса, И.А.Танасарин осы жолдарды

«Ашығын түлкі жүріп жоландарда,

Тамақ тілеп жол шенті сапарларға...

Ешнәрсеңі көре алмай келе жатса,

Көзіне түсті алыстан жалғыз қарға.

Жүгіріп түлкі соған жетіп келді,

Қарға алаштың бесында мұна көрді.

Тістеген аузында тәтті ірімшік,

Оны қорп, түлкі екең сөйкей берді» – түрінде береді [3, 39-43].

Түпнұсқа мен аударманы салыстыры қарғанда, ең алдымен, орысшасында қарға мен түлкі атауларының екі есімді сияқты бас әріптерімен жазылуы көзге түседі. Крыловта бірауен құдай бәсе салған ірімшікті таным ас ретінде жеуге көм жасап, шырша басында жаныздарып отырған қарғаны оның соңына жуық мақпа жортыл бәсе жатқан түлкінің оны байқап қалып, аузындағы ірімшігінге қызығып, арам ойып жүзеге асыру мақсатымен, ағынның ұшымен жақан келіп, қарғаны мақтай бастағанын көрсек. Ыбырайда сәл басқашадау. Крылов қарғадан бастаса, қазақшасында тамақ тілеп, жортып келе жатқан түлкіні көреміз. Түпнұсқада ірімшік тістеген қарғаның көрінісі бір шумақта суреттелсе, қазақшасында «тістегені аузында тәтті ірімшік» деген бір ғана жолмен берілген. Демек, Ыбырайды қарғаның аузындағы ірімшік емес, «қай жерден тамақ кездессе» деп, жортып жүрген түлкінің бейнесі қызықтырады; оқырманы назарын түлкіге қарай бұрады. Қазақ аузында түлкі – құлықтың символы. Крыловтың тістеген мақтаныштықтың оңа әлпермейтінін ұғындыру болса, Ыбырай оны сәл бұрып, құлықтың қарғанына түсіп қалғандар дегенді мәтел тұр.

И.А.Крылов шығармасында оқыта желісі мұнан ары түлкінің қарғаны төмендетіліне мақтауына ұласады.

Толубушка, как хороща!

Ну что за шейка, что за гласки!

Рассказывать так, приво, сказки!

Какие первышник! какой носок!

И, верно, ангельский быть должен голосок!

Спой, светик, не стыдись!

Что естели, есестрина,

При красоте такой и петь ты мастерица,

Вель ты б у нас была царь-птица!"

Ал Ыбырайдың түлкісі қарғаға:

«Қарға батыр, әр сөзін күміс алтын,
Сырттан ілеу тілсіз барша халық.
Қарға-скендей дүниеде өзге жоқ деп,
Осылайша шығарып сыртқа даңбыл.
Сандуғаш, бұбұлдарды көріп едім,
Жүзінді бір көруге келіп едім,
Дәуысында бір шығарып шаттағанды,
Сырттан асық болғанды шаттағанды,
«Қарға тақыр көзім жасын көрің»,
«Қарға тақыр көзім жасын көрің».

айырмашылықтар байқалып тұр. Түпнұсқадан түпкі қартың «қарашым» деп, оның мойнының көзінің қонағының, мұрының «өдеміңнің» ауысып сұғы құрып айтты; «өкі патшасы сенің дәуысың першеңдей «сұлу», «өзің» болса, Ыбырайдың қарғасының сыртқа сұлулығын көріңбедей; көріңбедей «батыр». Қазақшасында түпкінің қартыңы мақтауы «қарға батыр, әр сөзін күміс алтын»; көріңбедей оның дәуысын естуге асық болғанды соншалық – көзіне жас алады.

Н.А.Крылов мысалы:

«Вещунина с почвал вору жавясь голова,
От радости в зобу захватив сперто».

И на привалях Лисыны слова

Ворона каргула во все воронье горло:

«Масатанял бұл қарға сізбенелі».

Ішін тартып, мықтап бір күледі.

Арлап-ашап алыстан келген шығар.

Көңілі тыныш кетпейші шіркей жеді.

Мақтау сөзге семіріп, судай тасып,

Парменіңше «қарқ» етті аузын ашып,

Қарқ етпейді ірімшік жерге түсіп,

Оны кетті түлкі-екен ғала кышп.

деп, ақтайды. Бұл жерде де азын-аулақ айырмашылықтар көрініп тұр. Крыловта бір шумак болса,

Ыбырайда екі шумак. Мәсәлі: «Крыловтан қарғасының басы айналып, тыңасып тарысып,

арлап-ашап келіпті, көңілі бір тыныш кетпейші жеді. Екеуінде де қарға «қарқ» еткенде, ірімшікті түлкі қағып алады; тек Ыбырайдың түлкісі ірімшік

ауызға түсікпен ғана жөнеледі.

Жоғарыдағы талдауымыздан көрініп тұрғандай, Ы.Алтынсариннің «Қарға мен түлкі» мысалы

аударманың башына түріне жатпай, Азын-аулақ өзгертулері болғанымен де түпнұсқасына деітін

сәтін емес, түрігі әлеуметтік тұрмыстық жағдайлардан туындаған объективтік-субъективтік себептерге

байланысты туындаған деп ұқсай жөн. Бұл жерде аударма авторы аяғартушы ретінде тәржімге

көркемдік принциптен емес, ұстаздық мақсатты ұстанып, тәрбиелік оқу құралы тұрғысынан келген.

Сонымен қатар Ыбырайдың аудармасы жалпы жұртшылықтың, оның ішінде мектеп оқушыларының

ұғымнаа түсінікті қаралайым тілмен жазылған. Ең бастысы «Қарға мен түлкі» аңызды ашып босқа

жүрме, түсінікті қаралайым тілмен жазылған. Ең бастысы «Қарға мен түлкі» аңызды ашып босқа

аанышты күйін келдіреді деп, ертеңгі ойлап, өйтпесендер аңауып қалған қарғаның

Ы.Алтынсарин өмірде түлкі сияқты құстар да қарға сияқты аңаулар да бар. Қарға сияқты сенің

қаралайым адамдар түлкі сияқты құстардың өмірі мақтауларына сеніп қалып, қаншама қың

жағдайларға ұшырап жүр дегенді аңартып, оқырманға құлық-құлықтарының құрыны болу жауының

саксандарында. Н.А.Крыловтың «Қарға мен түлкі» Абай да аударған. Абайда бұл мысалдан екі

түрлі нұсқасы бар. Оның бірі «Жұрт біледі, күзеді» де, екіншісі – «Обықтық талғанда». М.Әуезов

осының екіншісі Абайды өнеңдігіне күмен келтіріп, Ыбырайды деген пікір айтқан [4, 199-6].

Келінісін Ы.Алтынсарин аударған «Ашығал түлкі жүріп жапандарда» деп бастағаны мысал

анықталды да, зерттеушілер Мұрғаситтің қолжазбасында бір екі нұсқаны да Абайды деп жүр. Абай

«Қарға мен түлкі» екі бірдей әлеби аудармасын жасаған. Мысалдан екі түрін де мазмұны, айтар

ойы – бір. Айырмасын бірі деп аударылса, екіншісі еркін. Түпнұсқадан 26 жолдық метін деп

аударғанда 47, екіншісіне – 55. Орысшасында бұл саны әр түрлі: көбіне 12-13 те, қазақшасында 6,

7. 8. 10 буыны болып келеді. Бірін аударылған нұсқа 7-8 буында жыр үлгісімен жазылған. Орысшамен салыстырғанда қазақшасының жол кпілары көбірек көрінгенмен де жалпы көлемі шамаалас.

Қыралов мысалдарында ойдан түп қазығы басында:

«Уж сколько раз твердили миру,

Что есть мушна, вретца, но толико все не впрок.

И в сердце льстец всегда отышет уголок», –

деп берілген.

Осы жолдарды Абай:

Жүрт біледі, күседі,

Сұрқия түлін жаманай,

Көшеметшілерін амалын

Сонда солар қайда жоқ?

Етіптеп айтса, ерсең,

Артынан өкінең де пайда жоқ. –

түрінде аударған. Айтылмақ ой істіінен қалыша сөйлеп тұр. Аудармадағы аздаған айырмашылықтың бірі – түпнұсқадағы «күледі», «өкіну» туралы айтылмады. Көшеметшіні жексұрлығы, зияндығы айдай әлсізге дейі бола тұра көшеметшілердің жүрекке жол тауып, кете алтындағы жайы айтылса, тәржімде де осы ой сол ғана өлгерістермен айтылған. Үш жол алты жол болып аударылғанмен де сөздерінің саны шамаалас – екеуінде де жырға шақтыдан. Ал мысалдың мазмұны асқан шеберлікпен дәл аударылған. «Вороне где-то бог послал кусочек сыру» деген жолды Абай:

«Ірімшікті құдайым

Көз қылды бір күн қарғаға», –

деп, бір сөзін шашу шығармай сөзбе сөз берген. Мысалда ірімшікті болған қарға ергенді асқан ілуіге қамданады десе, аудармада қарғаның қарны аштығы айтылады.

«Бір жеп алып, түскерің

Қалайды деп алдаған» –

деген діншіл құлымға ұтынықты жолдарды өз жанынан қосқан. Ал, түсінік қарғаға алап түсіру мақсатымен айған көшемет сөздері Абай аудармасында мүлдем құтырып кеткен. Мысалдан соны

«Ворона қарғаға жо все вороне гүрло:

Сыр ыппал – с ним была пугалка такова», –

деген жолдармен ақталды. Аудармада осы жолдардың

«Өзіне біткен өңешін

Алақстан қарқ етті,

Ірімшік жерге саны етті,

Қу кетті, іс бітті» –

түрінде берілуі шын шеберлікті танытады. Әсіресе түпнұсқадағы:

«Толбубушка, как хороша!

Ну что за шейка, что за глаза!

Раскалываю, так, право, глаза!

Какие перышки! какой носок!

И, верю, ангельский былъ должен голосок!», –

деген жолдардың

«Қаратым, некең сүлу ең!» –

Деп таныржап таңданды.

«Некең мойнаң, некең көзі!

Осыдан артық дейін бе,

Ертегі қылып айтқан сен

Қалайша біткен, аялмай,

Мұрыннан бен жүзіңді!

Перштеңің үніңді!

Деп облымың үніңіз» –

түрінде дәлімде-дәл аударылған. Абайды аударма өнерінің асқан шебері ретінде танытады. Сөйтіп Абай И.А.Қрыдовтың осы мысалын қазақшадағы арқалы поэзиялық дәл аударма жасаудың асқан үлгісін көрсетті.

Аударманың екінші нұсқасы

«Боктықта талтандап,

Жан-жаққа жаттандап,

Бір қарға жүр еді», –

деген тұнұсқада жоқ жолдармен басталған. Мысалына басындағы негізгі ойды аңғартатын шумақ мүлдем түсіп қалған. Әр сөздің, сөйлемнің мағынасын сол күйінде аудару мақсат етілмей, негізгі ой мен мағына ғана сақталған.

Сонымен Абайдың «Боктықта талтандап» жүрген қарғасы «бір жатқан ірімшік» тауып алып, «асықпай жемек ботпа», «бір алашқа қонып», жан-жағына масаттаға қарайды. Сөйтіп отырғанда, «жем іздеген бір түлкінің» көзіне «ірімшікті тістеген қарға» түседі. Ал Қрыловтың түпкісі «талтандап» жүрмейді, жақын маңда жүтіріп бара жатқанда аузында ірімшігі бір шарша басында монғалзаны отырған қарғаны көріп қалады. Бұл жерде Қрылов болған оқиғаны қысқа да нұсқа баяндап жеткізуге күш салса, Абай қазақ оқырманының ұғымына түсініктірек болуын көздеп, талтандаған, мазмұнсызданған қарғаның, қай жерден олжа кездесіп қалар екен деп жүтірген, «жем іздеген» түлкінің бейнесін жасайды. Көп далада, табиғаттан асырыла өмір сүрген әрбір қазаққа қарға мен түлкінің аламын ұқсас кейбір мінез-құлықтары егінше тиіс. Сондықтан да Абай қарға мен түлкіні халықтың саласында қалыптасқан іс-әрекеті үстінде көрсете білген.

Қрыловтан мысалының соңындағы:

«Ворона каркнула во все воронье горло;

Сыр выпал – с ним была плутовка такова», –

деген жолдарын Абай «Қарға мен түлкінің» бірінші нұсқасында:

«Өміне біткен өңеңің

Ақмастан көрж етті.

Ірімшік жерге салп етті,

Іс бітті, кү кетті», –

деп, екі жол оңтүстік төрт жолдан тұратын бір шумақпен аударса, осы мысалдың «Боктықта талтандап» деп басталатын екінші нұсқасында:

«Мақтауға есіріп,

Барынша көсіліп,

Ырғалып көрж етті,

Ірімшік жерге салп етті.

Тап етті, шап етті,

Ап кетті кү түді.

Аптырап, сол тұрмақ,

Жерінде бол күлж», –

деген сегіз жолдан тұратын екі шумақпен берілген. Екінші нұсқада ақын Абайдың түпнұсқа ауқымында қалып қоймай, одан шығып қосылдырғаны көрінеді. Орыспасындағы «сыр выпал» тіркесін Абай аударманың екі нұсқасында да «ірімшік жерге салп етті» деп берген. Ал мысалдың соңындағы «с ним была плутовка такова» тіркесі бірінші түрде «іс бітті, кү кетті» делініп, мысқа қайрылса, ал екінші нұсқасында «тап етті, шап етті. Ап кетті кү түді» деген екі жолдан кейін тағы да екі жол «Аптырап, сол тұрмақ, Жерінде бол күлж», – деген жолдар қосылған. Екінші нұсқаның соңындағы екі шумақ қарға мен түлкінің бейнесін барынша ашып тұр.

Әлемдік әдебиетте мысал жанры Эзоппан бастау алады. И.А.Крылов өз мысалдарының сюжетін кейбіреуіне Лафонтеннің, оныне кейбірі мысалшылардан алып отырған. Бір-бірінен сюжет, ой алмасып отыру, оны әр ұлттың ерекшеліктеріне орай қайта жарлау мысал жанрының тарихында заңдылыққа айналған. Әдебиет-сөз өнері. Ал өнер ұлттық өнігіге болады. Ақын басқа әдебиеттен оқып, ой ауысқанымен де басқа тілге апарып қолдары салуға жетпейтін шығарманың көркемдік бояуы бар. Өйткені әдебиеттің көркемдік болмысы белгілі бір ұлттық топтарда ғана өмір сүреді. Әлбасты шығарманы сол күйінде сөзбе-сөз, дөлім-дөлім екінші тілге аударғанда ол көркемдік бояуын жоғалтып, жай ғана сөз тіркесіне айналады. Аудармашы екінші бір тілден аударма жасағанда, оның оқыта жетісіп, идеясын пайдаланғанымен де оның көркемдік болмысын түбегейнен қайта жаңауына тура келеді. Сол себепті де әдеби аударманы сөз өнерінің ерекше бір саласына жатқызып, оны да ұлттық әдебиеттің ауқымында қару керек.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Сатыбалдиев Ә. Рухани қазына. – Алматы, 1987.

2. Крылов И.А. Басни. – М.: Просвещение, 1985.

3. Айтиеварин Ы. Ёкi томдық шығармалар жиыны. 1 том. – Алматы, 2003.
4. Әуезов М. Абай Құнанбаев. – Алматы 1967.

Summary

The article is devoted to a problem of translation of works of Russian writers on the Kazakh language. Object of research is I. Krylov's work. Authors of the article consider, how the fable «Raven and the fox» on Kazakh language has been translated.

Н.В. Бузыкина

(Томский государственный педагогический университет, г. Томск, Россия)

КОНФИКТОЛОГИЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ СПЕЦИАЛИСТА ПО СВЯЗЯМ С ОБЩЕСТВЕННОСТЬЮ

Трансформация российского общества, социальные процессы, сопровождающие это явление, настоятельно требуют от специалистов по связям с общественностью высокого уровня ответственности и развертывания деятельности по управлению социальными конфликтами. Игнорирование изменений в российской действительности, индифферентное отношение к негативным проявлениям, формирующимся искажениям в сознании отражающим характеристики РФ-специалистов как профессионально несоответствующих, с отсутствием гражданской позиции и, безусловно, не подготовленных к решению конфликтологических задач. Проведенный нами в 2009 году анализ оценки деятельности специалистов по связям с общественностью потребителей РК-услуг, работодателей данной категории специалистов позволяет сделать вывод о низком уровне их конфликтологической компетентности. Так из 200 респондентов обеих групп 145 человек, что составило 73%, отметили низкий уровень подготовленности специалистов к управлению конфликтами: профилактике их возникновения, разрешению и минимизации их деструктивных последствий. Неготовность российского общества к происходящим социально-экономическим изменениям, кризисным ситуациям, обострению множества социальных противоречий диктуют необходимость качественной психологической подготовки специалистов по связям с общественностью, повышения уровня их конфликтологической компетентности. Этой проблеме достаточно много внимания уделяется в Томском государственном нефтегазовом университете при реализации образовательной программы 030602 «Связи с общественностью» по подготовке РК-специалистов. В разделе «Дисциплины общей профессиональной подготовки» учебного плана «Конфликтология» читается два семестра (300 часов из них 136 часов аудиторной нагрузки и 164 – часов самостоятельной подготовки). Безусловно, данный курс посвящён не только рассмотрению теории конфликтов, но и овладению конкретными практическими навыками в области управления конфликтами.

Конфликты играют значительную роль в жизни как отдельного человека, так общества в целом. Именно от них, а также, от качественного управления ими зависит уровень, развития организации, жизнеспособность семьи, продуктивность и востребованность для общества субъекта деятельности и общества, качество его жизни. Конфликты происходят во всех сферах жизнедеятельности и могут иметь весьма пагубные последствия для психологического, соматического и эмоционального, а иногда и физического состояния человека, не говоря уже о финансово-экономических потерях. Каждый человек несет личную ответственность за развитие внутриличностных конфликтов, хотя последствия их приходится переживать всем, кто находится во взаимодействии с данным человеком. Ответственность за разрешение межличностных и межгрупповых конфликтов сложнее принять кому-то конкретно, однако очевидно, что разрешением их должен, по возможности, заниматься компетентный в данной области человек. На наш взгляд, эту специальную нишу могут и должны занимать специалисты по связям с общественностью.

Научный разрывке проблемы управления конфликтов были исследованы труды А.А. Деркача (2003), Е.Н. Богданова (2004), О.И. Денисова (2000), В.Г. Залыгина (1998-2001) и др. На протяжении последнего десятилетия в специальной литературе, используются термин «конфликтологическая компетентность», а обладать ею может и должен, по мнению исследователей, не только конфликтолог (профессионал в области управления конфликтами), но и многие другие специалисты, работающие в сфере «человек-человек», «человек-коллектив». На наш взгляд, конфликтологическая компетентность должна занять достойное место в ряду социальных компетентностей личности и,